

середовище підкреслює факт множинності впливу на особу і широкий спектр чинників, що визначають виховання, навчання і розвиток особи на полікультурній основі.

Таким чином, розвиток білінгвального середовища є ключовим чинником для успішної інтеграції в міжнародний освітній простір. Білінгвальне освітнє середовище значиме для реалізації ідеї гуманно-особистісної освіти, яка передбачає індивідуалізацію освітнього процесу через використання індивідуального освітнього маршруту для студентів із різними вихідними можливостями, потребами і потенціалом розвитку. Система і процес освіти в білінгвальному освітньому середовищі стають засобом актуалізації і активізації ціннісно-смыслового становлення особи, допомагають сформувати загальнозначущі орієнтири, ціннісні і смислові установки, забезпечують самостійність і розвиток відповідальності у виборі життєвої траєкторії.

Список бібліографічних посилань

1. Брицин В. М. Двомовність // Українська мова : енцикл. Київ : Вид-во ім. М. Бажана, 2001. С. 122.
2. Розенцвейг В. Ю. Проблемы языковой интерференции : автореф. дис. ... д-ра филол. наук. М., 1975. 30 с.
3. Вайнрайх У. Одноязычие и многоязычие // Новое в лингвистике / отв. ред. Ю. В. Розенцвейг. М. : Прогресс, 1972. Вып. 6. Языковые контакты. С. 7–42.
4. Вайнрайх У. Языковые контакты: состояние и проблемы исследования / пер. с англ. Киев : Вища школа, 1979. 263 с.
5. Радевич-Винницький Я. Рідна мова в ситуації двомовності (українські реалії). *Українознавство*. 2007. Ч. 3 (24). С. 23–30.
6. Верещагин Е. М. Психологическая и методическая характеристика двуязычия (билингвизма). М. : Изд-во Моск. ун-та, 1969. 160 с.
7. Василенко В. А. Межкультурная коммуникация как основа непрерывного поликультурного образования // Поликультурное образовательное пространство Поволжья: пути и формы интеграции : сб. науч. тр. Междунар. науч.-практ. конф. (г. Казань, КФУ, 01 нояб. 2013 г.) / под ред. Ф. Х. Фахрутдиновой, Е. Г. Соловьевой. Казань : Отечество, 2013. С. 78–82.
8. Василенко В. А. Міжмовна інтеркомунікація у дискурсивній взаємодії // Формування особистості громадянина та патріота в системі освіти України : всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Запоріжжя, 9–10 жовт. 2014 р.) / КЗ «Запорізький обл. ін-т післядипл. пед. освіти» ЗОР. URL: <https://drive.google.com/file/d/0Bxafe4Z-YjwpUEl6UTFQOEIkVDg/view?pli=1> (дата звернення: 19.10.2018).

Одержано 22.10.2018

УДК 51.74.(091)(477)

Дмитро Вікторович ГАЛКІН,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,

докторант Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ЧИНІВ ПОЛІЦІЇ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ У ХІХ СТ.

У середині ХІХ ст. помітно зростають вимоги до професійних якостей поліції, як з боку держави, так і з боку суспільства. Уряду приходить усвідомлення необхідності спеціальної та правової освіти поліцейських, особливо нижніх чинів, що сприяє прийняттю мір у цьому напрямку. Незважаючи на це, загальноосвітня і професійна підготовка поліцейських залишалися на низькому рівні. Основна маса чинів поліції здобула освіту в нижчих навчальних закладах, або так звану домашню освіту. Середню освіту мали менш третини поліцейських, а серед начальників повітів і їхніх помічників – менш половини [1].

У досліджуваний період у поліції можна умовно виділити два рівні освіти. Перший рівень – чиновники на керівних посадах Міністерства внутрішніх справ, Департаменту поліції, поліцій губерній, повітів і міст, що здебільшого мали вище, в основному військову або юридичну освіту, що не вимагало додаткової професійної освіти. На другому рівні перебували урядники, пристави, околдочні наглядачі, городові, що навчалися в створених для них різного роду курсах і школах.

У багатьох містах при поліцейських управліннях проводились заняття з околочними наглядачами, з городовими і поліцейськими служителями. Заняття проводилися два рази в тиждень, причому з наглядачами займалися пристави, а з городовими і рядовими поліцейськими служителями – їхні помічники.

Під час занять городовим і поліцейськими служителями на прикладах практичної діяльності роз'яснялися відповідні параграфи інструкцій, пояснювалися розпорядження і обов'язкові постанови. На заняттях з околочними наглядачами, крім роз'яснень поточних розпоряджень і випадків практичної діяльності особлива увага приділялася тлумаченню статей «Уставу карного судочинства», порядку здійснення дізнання і складання протоколів по різного роду порушенням, роз'яснялися інструкції прокурора судової палати чинам поліції, «Уставу про попередження і припинення злочинів», «Уставу про покарання, що накладаються мировими суддями». Так що згодом з городових нерідко виходили гарні околочні наглядачі, а з околочних наглядачів – непогані помічники приставів. Крім того, з метою підтримки службової діяльності було дозволено зараховувати їх спочатку кандидатами, а потім, за умови успішного складання іспиту в резерві, на вакантні посади околочних наглядачів і помічників приставів.

Свої особливості були в підготовці нижніх чинів повітової поліцейської варти. При зарахуванні на службу вони повинні були витримати випробування в ході яких визначалося: для чиновників – уміння складати протоколи, загальне знайомство з поліцейською службою та з обов'язками по розслідуванню злочинів; для стражів – уміння читати та писати, а також «загально достатній» рівень розвитку.

Відповідальність у губернії за стройову підготовку особового складу повітової поліцейської варти, а також навчання кінних чинів їзди верхи покладалась на начальника губерньського жандармського управління, якому присвоювалось звання губерньського інспектора поліцейської варти. Унтер-офіцери Корпуса жандармів по нагляду за навчанням діяли за вказівкою інспектора і його помічників. В окремих випадках замість унтер-офіцера з тією же метою призначався старший стражник [2, с. 7].

Підготовка чиновників повітової поліцейської варти здійснювалася декількома способами. У першому випадку із числа бажаючих по досягненні 10–15 років надстрокової вислуги штаби військових округів відряджали на строк до шести місяців для підготовки і випробування на знання обов'язків повітової поліцейської варти. Потім складався кандидатський список осіб, що мали право на одержання місць чиновників варти. При відкритті вакансій кандидат відряджався до місця його нової служби зі звільненням у запас або відставку (залежно від віку). У другому випадку, коли не було кандидатів, вакансія заміщалася зі стражів за власним розсудом губернатора. Тому з метою ознайомлення стражів з діючими законоположеннями, порядком ведення діловодства, взаємин різних установ і посадових осіб, до кожного повітового поліцейського управління відряджав один стражник на період, достатній для досягнення вищевказаної мети [3, с. 65].

Організаційні форми професійної підготовки поліцейських і службовців не були уніфіковані. Була відсутня однакова система відбору, напрямку, навчання і визначення місця служби після завершення підготовки. Але такий стан справ у даній сфері дозволяло при проведенні підготовки максимально враховувати, як місцеві особливості, так і контингент тих, хто навчався.

Недоліки професійної підготовки поліцейських частково компенсувалися зусиллями по моральному вихованню поліції. Однак системи поліцейської освіти і виховання кадрів у дореволюційний період створено не було. У структурі Міністерства внутрішніх справ не існувало спеціального підрозділу, який керував підготовкою і вихованням кадрів. Основними причинами безсистемності в цьому напрямку були фінансові складності та непослідовна позиція керівництва Міністерства внутрішніх справ по цьому питанню.

Список біографічних посилань

1. Ковалевский М. Е. Записка члена Государственного совета сенатора Ковалевского, заключающая материалы, касающиеся положения и деятельности полицейских учреждений по данным, обнаруженным при ревизии губерний Казанской и Уфимской. СПб., 1881. С. 148.
2. Узаконения и распоряжения, касающиеся организации уездной полицейской стражи. СПб., 1906. 504 с.

3. Сборник новых законов и циркуляров: справочная книга для чинов полиции и полицейских управлений / сост. А. Н. Букуновский. Харьков : Мирный труд, 1912. 504 с.

Отримано 31.10.2018

УДК 811.161 2373.46

Інна Миколаївна ГОЛОПИЧ,

старший викладач кафедри українознавства факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЯВИЩЕ СИНОНІМІЇ У ПРАВОВИХ ТЕКСТАХ

Точність і однозначність змісту правових текстів часто залежить від того, наскільки правильно і доречно дібрані лексеми. Багатство синонімії дає правникам можливості найточніше вибирати слова для певного контексту, уникати двозначних тлумачень висловлювань та зберігати нейтральний тон законодавчого стилю. Опановуючи синонімічні можливості мови можна уникнути багатьох помилок і двозначностей. Вивчення ролі синонімів, що використовуються в правничих текстах є актуальним і необхідним для удосконалення текстів законодавчого стилю, що характеризується певною лексикою і термінологією, функція яких полягає у забезпеченні однозначного тлумачення норм права, їх ясності й зрозумілості.

У юридичних текстах синоніми виконують такі функції як диференціація, зіставлення, уточнення, доповнення поняття, вказівка на тотожність, близькість понять. Хоча існує думка, що використання синонімів у законодавчому стилі є недоречним, мовний аналіз правових текстів вказує на те, що використання синонімів, іноді, навіть є потрібним.

З метою уточнення, деталізації або виділення будь-якої ознаки поняття використовують ідеографічні синоніми, наприклад, *грунтовний* (який характеризується вичерпністю) *вичерпний*, *повний*, *глибокий*, (з врахуванням багатьох деталей) *розгорнутий*, *ретельний*, *скрупульозний*, (з повнотою і вичерпністю) *фундаментальний*, *монументальний*, *капітальний*; *фальшивий* (який не є оригінальним, правдивим) *підроблений*, (документ) *сфальшований*, *фіктивний*, (історичний факт) *сфабрикований*.

Для вираження скорочених варіантів повних форм юридичних понять виникають абсолютні слова-синоніми у вигляді аббревіатур, що обумовлено прагненням до стислості терміна, наприклад, МВС – Міністерство внутрішніх справ, ККУ – Кримінальний кодекс України, ЗКУ – Земельний кодекс України, КЗпП – Кодекс законів про працю, ВВР – Відомості Верховної Ради, ВАКС – Вищий антикорупційний суд.

Утворення синонімів-дублетів допомогло замінити словосполучення однослівними термінами (нерухоме майно – *нерухомість*, злочинна дія – *злочин*, система законів – *законодавство*, юридична наука – *правознавство*).

Частина абсолютних синонімів виникає внаслідок паралельного існування і вживання українських та іншомовних термінів, наприклад, адвокат – захисник; прокурор – обвинувач; акцептація – згода, схвалення; інцидент – випадок, пригода, подія; юрист – правник, унітарний – єдиний, ідентичний – тотожний, інвестор – вкладник, апеляція – оскарження, дисциплінований – організований, анонімний – безіменний та ін.

У тих випадках, коли загальноновживані слова є надто експресивними або викликають небажані асоціації, правники замінюють їх пом'якшувальними синонімами – евфемізмами, які не прямо, а приховано, увічливо або пом'якшено визначають назви якогось предмета чи явища, наприклад: у стані алкогольного сп'яніння, у нетверезому стані – п'яний; люди похилого віку – старі люди; говорити неправду, відходити від істини – обманювати, брехати.

При перекладі з інших мов, слід пам'ятати, що в українській мові може існувати декілька відповідників. Тому необхідно чітко розуміти не тільки саме значення, а й відтінки у значеннях слова. Правові тексти характеризуються нейтральністю лексики, отже не допускається вживання синонімів, які мають емоційне забарвлення.

Отже, укладаючи правові документи, необхідно враховувати лексико-семантичні особливості синонімічних слів та перевіряти їхні значення за відповідними словниками. В